

Riik mängib diisliaktsiisiga, millest sõltub majanduse hind

Järgmisesse aastasse planeeritud diislikütuse aktsiisitõusu põhjendused ja arvutuskäik on mõistetamatud. Ignoreeritakse riigi enda andmeid ja statistikat ning eelmise aktsiisitõusu mõjusid.

HERKKI KITSING

Eesti Logistika ja Ekspedeerimise Assotsiatsiooni (ELEA) juhatuse liige

Tagajärjeks on taas kaotatud miljardid, kadunud töökohad, igale inimesele kallim toidukorv ning ka viljavedu talupidajale.

Eesti Logistika ja Ekspedeerimise Assotsiatsioon (ELEA) ning meie veondussektor on hinnanud, et 2016. ja 2017. aasta diislikütuse aktsiisitõusude järgselt kuni aastani 2019 jäi Eestil ja siinsetel ettevõtetal saamata 1,4 miljardi euro eest potentsiaalset käivet. Eelkõige, kuna Eesti veoetevõtete ja ka siit läbi sõitvate ettevõtete tankimine liikus Lätisse ja Leedusse.

Vähene meie ettevõtete konkurentsivõime, tellimuste arv, ning kuna kallimaks muutus ka põllumajandusliku toodangu vedu, siis tõusid läbi selle ka kõik tarbijahinnad.

Kui midu elati veel n-õ reserveridest, siis 2019. aastaks muutus meie vedajate konkurentsivõime eriti probleemseks. Keskmise langus ühes kvartalis ulatus lausa 19 protsendini. Ja ilmselgelt pole normaalne, et kaup veavad Eesti sees laiali Läti või Leedu ettevõtted.

Mais 2020 koroonakriisi tõttu ajutiselt tagasi normaalseks langetatud aktsiis on lõpuks taastamas Eesti ettevõtete konkurentsivõimet ning tänu sellele on vedajad suutnud edukalt välja suruma hakata meie teedel tegunenud välismaiseid veokeid ja ettevõtteid. Aasta esimeses kvartalis teenis veondussektor väliskaubandusbilanssi 65 mln eurot ehk ligi seitse (!) korda rohkem kui möödunud kvartalites.

Riik samas ämbris

Vastupidiselt aktsiisitõusu negatiivsetele mõjudele, mida näitavad statistika ja analüüsid, tahab riik nüüd teist korda sama reha otsa astuda. Rahandusministeerium planeerib alates 2022. aasta maist diislikütuse aktsiisitõstmist tagasi euroliidu kõrgeimale (v.a Holland) tasemele.

Eesti vedajatele tähendab see taas konkurentsivõime kadumist. Tankimine liigub Eestist välja, ja selle asemel, et riik

Maal elavatele inimestele on aktsiisitõus eriti valuline, sest siin on diisli osakaal veelgi suurem.

saaks kõrgema aktsiisi näol rohkem makse, kaotab ta teisest taskest veelgi suurema sissetuleku.

Kahjuks ignoreerivad ametnikud riiklikke (statistikaamet, EMTA jt) ning erialaliitude (ELEA, kaubandus-tööstuskoda, tööandjate keskkliit jt) andmeid. Seetõttu on riik märkimisväärselt valesti hindamas aktsiisimaksu langetamisest tulenevat mõju riigieelarvele.

ELEA ja Eesti Öliühing on korduvalt riigi enda andmetega näidanud, et aktsiisilangusest tulenev kütuse müügikasv on ligi kaks korda suurem, kui riik eeldas. ELEA on selgel arvamusel, et riiklik aktsiisipoliitika püüab Eesti veondussektori konkurentsivõimet pahatahtlikult, rutakalt ja arusaamatus tempol välja suretada, samal ajal kui Läti ja Leedu enda ettevõtete konkurentsivõimet soodustavad. Ka teiste riikide aktsiisipoliitika on pigem seotud pikaajalise strateegiaga, mida ei muudeta järsult igal aastal.

Kogu diislikütuse tarbimisest 70% läheb ettevõtluse arvele. ELEA esindatavad laondus, posti- ja kulleriteenindus, maismaaveondus tarbib sellest kokku 40%. Eratarbija osa on 13%, põllumajandus 10%, riigisektor 2% ning ülejäänud jääb muudele tegevusharudele.

Kuigi eratarbija osa on vaid 13%, siis on selge, et kõik Eesti inimesed on väga mõjutatud ka veondussektori osast. Veonduses tegutsevad 5700 ettevõtet vastutavad ju kogu kauba eest, mida Eesti inimene iga päev ostab või tellib. Kui tõusevad veondusettevõtete kulud ning vähenek konkurentsivõime, kannatab meie kõigi rahakott.

Maal elavatele inimestele on aktsiisitõus eriti valuline, sest siin on diisli osakaal veelgi suurem. Praktiliselt kõik põllutööstusmasinad kasutavad diislikütust ning maal elades ei saa ju kuidagi hakkama autota (tihtilugu on neid lausa mitu), mis samuti tarbib tihti just diislikütust.

Eesti inimeste arvelt

Kõige veidram aktsiisitõusu juures on see, et pole aru saada, miks ja kust see otsus tuleb. ELEA esindajana olen kohtunud nii majandus- ja taristuminister Taavi Aasaga, Martin Helmega kui ka Aivar Kokaga. Kõikide väitel on aktsiisitõus vale otsus, aga tegemist on rahandusministeeriumi vastutusalas küsimusega ja asja juhib Reformierakond.

Isamaa fraktsioon on esitanud küll eelnõu, et aktsiisitõus ära hoida, kuid praegune rahandusminister on öelnud, et tema ei näe põhjust, miks aktsiisi mitte tõsta. Põhjendades, et riigi esimese kvartali 5% majanduskasvust oli aktsiisil oluline osa. Aga siis oli ju aktsiis just madal...

Ajutine aktsiisilangus tehti mullu eesmärgiga aidata hakkama saada koroonakriisiga. Riigil on õigus, et veondussektoril ongi tähtis roll riiklikus julgeolekus, kui piire kinni panna. Poodide sulgemise ajal on oluline, et keegi kauba kohale tooks, vaktsiinid transpordiks jne. Miks siis uute viiruslainete valguses tahetakse sektorile taas jalga taha panna ning Reformierakonna poolt ka keskklassi vaesusesse tõugata? See jääb vähemalt ELEA poolt esindatud 50 ettevõttele mõistetamatuks.

KOLUMN

JUHANI PÜTTSEPP

Mustade Mägede laulud

Aastat 30 tagasi, kuuma suvepäeval väljusin Washingtoni allmaarautteel kogemata ühe peatuse võrra enneaegu ja pidin lõõskava päikese all jalutama mõne kilomeetri, et jõuda oma sihtmärgini, Ameerika ajaloo rahvusmuuseumini.

Kohale jõudes olin palavusest nõnda küps, et ei märganud hoolikalt puhtaks küüritud klaasuksi ja pörutasin pea nende vastu.

Siis istusin, muhk otsaesel, pool tundi muuseumi kohvikus, rüüpasin lahkelt ulatatud veeklaasist ja tegin otsuse Ameerika ajaloo rikkaliku ekspositsiooniga sel päeval lähemalt mitte tutvuda.

Siiski ei lahkunud ma tagasi avenüüle tühjate kätega, sest olin kassast ostnud muusikakasseti "Heart songs of Black Hills woman". Ma ei olnud ilma jäänud, ma ei kurvastanud, et president Lincoln must torukübar jäi nägemata, sest kodus sain maki pealt kuulata Suurele Vaimule pühendatud Dakota naise laule.

Millegipärast meenus see seik nüüd, mil olin oma kodukandi vallakeskuses Elvas külastanud loomasööda tootmise ettevõtet Scandagra. Ülesleidmisega ei tekinud mingeid raskusi, sest olen sealt aastaid meie kolmele kanale nokaesist ostnud, pealegi suunavad väikelinna sissesõiduteedel sinna massiivsed metallist ja

Miks ei võiks laboritöötaja korra selga sirutada ja söödakoti eest raha vastu võtta?

plekist viidad. Ka on selle äriühingu nimi hiigeltähtedega tema asupaigas raudteejaama lähedal, Elva vist kõrgeima ehitise, viljahoidla seinal, kust seda kirja näevad esimese asjana kõik, kes rongiga meie männirohkuse, suplusjärvede ja rahuliku rütmi poolest hinnatud suvituslinna saabuvad.

Selles Scandagra hoones aga, kust enne sai söödakoti sülele haarata, tegutseb nüüd ettevõtte labor, nagu võib lugeda ka aknale kinnitatud A4-formaadis paberilehelt, ja proua, kes läbi aknaprao külastajat piidleb, kinnitab tusa-selt sama: siit pole enam midagi kellelgi võõral otsida.

Miks ei võiks laboritöötaja korra selga sirutada ja söödakoti eest raha vastu võtta? Miks ei võiks tööd nõnda, loomulikuna näival viisil korraldada? Ei – Elva kandi loomapidaja peab söitma Tartusse, Võrru või Viljandisse, kus asuvad Scandagra poed, või kauba kulleriga tellima.

Kui nõnda, siis võiks ka suunavad hiigelsildid linnakeses maha võtta, et laboritöötajaid ja viljakäitlejaid soovimatute külastajatega mitte häirida.

Meenub helge hetk lapsepõlvest, mil käisime Võrtsjärve ääres ja kauplesime kaluritelt otse paadist kohasid ja angerjaid. Järv tähendab kalu, taipasin siis.

Või: väisasime konservide poolest tuntud Põltsamaad ning saime Felixi poest suvesuppi eriti soodsa hinnaga. Püsib kõik mõnusalt meeles.

Olen külastanud Nopri talu Võrremaal ja topsi küüslauguvõiet kingiks saanud. Müts maha!

Iga suve lõpul sõidame piki Peipsi-äärset tänavküla ja ostame vanausulistelt punaseid ja kollaseid mugulaid, on ulatatud ka väike sibulavanik pealekauba. Tekib tahtmine kohe kummardada ja kummardamegi.

Perega metsas jalutades haarame kaasa, kui leiame, mürdunud pedakaoksa, mis kohe pliidikutteks läheb. Küll põleb selline puu ilusti! Nii mõistab lapski, et mets annab meile ahjusooja (ei saa aru uue tselluloositehase kavandajatest, kes ütlevad, et kui tehast ei tule, siis ajame puud niisama ahju ja maju kütab Venemaalt pärit gaas).

"Peame hoidma silmad avatuna, et näha ilu, hoidma kõrvad avatuna tarkusele ja kasutama suud, et rääkida ainult head, tähtsaid asju ja tött," tõlgin Mustade Mägede südamelaulude kassetiümbriselt.

Mõtlen: tohutu viljahoidla võiks siiski tähendada ka väikeseid teri kanadele.

JUHTUMISED PRESIDENDIVALIMISTEL

Kuidas kommunismitont ei pidurdanud Arnold Rüütli jõudmist Kadriorgu

Lugude sari, kus **ARGO IDEON** meenutab varasemaid riigipeaotsinguid

Selle kasuks, et pärast Lennart Merit saab Eesti järgmiseks presidendiks Arnold Rüütel, kõneles enne valimisi üpris vähe. Rüütel sisenes 2001. aasta valimiskampaaniasse põhikonkurentidest hiljem. Tema seljataga oli Rahvaliit, kellest ei olnud põhjust rääkida kui hiilgavate poliitiliste käikude meistrit. Küsitlused näitasid Toomas Savi populaarsust ja seetõttu ei arutanud ka meedia kuigipalju võimalust, et järgmine riigipea on Arnold Rüütel.

Rüütli n-õ presidendiaktiisid vedas avalikkuse silmis alla ka see, kui Riigikogu valimisvoorude lõpus augustis pöörasid Keskerakond ja Rahvaliit põhjalikult tülli.

Rahvaliit küsis tsentristidelt selget lubadust, et Keskerakond toetab valimiskogus Rüütli. Aga Edgar Savisaar polnud valmis seda andma. Siis võtsid Villu Reiljani kaasvõitlejad Riigikogu kolmandas voorus Keskerakonna kandidaadilt Peeter Kreitzbergilt toetuse ära. Keskerakond

teatas, et Rahvaliit reetis Kreitzbergi. Reiljan jäi aga külmaks: "Meie ei ole siin kellegi taskupartei. Me oleme suur erakond."

Valimiskogu esimesest voorust pääsesid septembris edasi Rüütel ja Savi, viimati mainitu võitis ülnapilt Peeter Tulvistet. Enne lõpptulemuste selgumist tegid Mart Laar, Siim Kallas ja Toomas Hendrik Ilves aega parajaks välisministeeriumis. Nad vaatasid toimuvat telerist, tunne oli nadi. "Oli mingi

Valimiskogu enamusele see argument, et Rüütli näol on tegemist endise Nõukogude Liidu tippnomenklatuuri tegelasega, ei mõjunud.

lootus, et võib-olla ei tule Rüütel," on Ilves meenutanud. Diplomaat Harri Tiido tõi konjakit, mis valitsusele ebasoodsa tulemuse selgumisel välja valati.

Mart Laari kimp punaseid õisi valitud presidendile Arnold Rüütli nägi välja, nagu oleks see kinnitud mõnel 1980ndate alguse mairongkäigul. Aga valimiskogu enamusele see argument, et Rüütli näol on tegemist endise Nõukogude Liidu tippnomenklatuuri tegelasega, ei mõjunud.

Ei lugenud ka Lennart Meri hoiatus mõni päev enne valimiskogu Maalehe usutluses: "Presidendivalimiste valimiste tulemuse põhjal otsustab rahvusvaheline üldsus, kas Eesti jätkab euroopaliku väikeriigi demokraatlikul kursil või teeb lolli kommunistliku tagasipöörde."

Arnold Rüütel ise leidis valimispäeva õhtul, et "see sõna "kommunism" minu juures on küll täiesti üleaurune". Ta meenutas hoopis, kuidas Eesti tegi

esimesed sammud, millest algas Nõukogude Liidu lagunemisprotsess, ja sellega muutus kogu maailm. Ja et lääne riigijuhid tunnevad teda inimesena, kes oli nende sündmuste juures ja suunas "suuremal või vähemal määral protsesse".

Välismaal ilmus siiski ka suhteliselt õelaid vastukajaid. Leedu ajaleht Vakara Žiņas näiteks avaldas jaanuaris 2002 artikli, et "Läti ja Leedu presidendid on oma Eesti kolleegist targemad" ja "A. Rüütel jääb tugevalt maha keeleoskusest, hariduse ja intellektuaalsuse osas".

Üks presidendikandidaadidest, Andres Tarand soovust leidis valimiste järel, et Rüütli isik ei ole selline, kes peaks tohtuid tundepurskeid tekitama: "See pilt temast inimesena ei ole kuidagi ähvardav."

Mingit tagasipööret Eesti Rüütli presidendiajal muidugi ei teinud. Aga tema fookus asus küll hoopis mujal kui Lennart Meril.